

Any II

Barcelona 10 de Maig de 1881

Núm. 31

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica 'ls días 10, 20 y 30 de cada mes		PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR - PROPIETARI		ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals		Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	UNIÓ, 28		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 " 3'50 "
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant				BARCELONA		Y en los otros païssos, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig	

SUMARI

TEXT. — CRÒNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. — NOSTRES GRABATS, per Eduard Tamaro. — CURIOSITATS ARQUEOLÒGICAS de la església parroquial de Santa Maria de la Mar, per Joaquim Olivé Fornenti. — LO MAL CAVALLER, per Ramon Picó y Campamar. — INSTITUT FRENOPÀTICH dels Doctors Dolsa y Llorach, per B. Amigó. — CONGRÉS CATALÀ DE JURIS-CONSULTS (continuació), per S. Ribot. — BELLAS ARTS, per E. C. — NOVAS. — LLIBRES REBUTS.

GRABATS. — JASCINTO VERDAGUER, Pbre. — JOAN GOULA. — ROBERT STAGNO. — Illa de Puerto Rico. VISTA DE LA PLATJA DE LA CIUTAT DE MAYAGUEZ. — Aspecte del Saló de la Llotja en la celebració dels Jochs FLORALS. — VISTA GENERAL DEL INSTITUT FRENOPÀTICH dels Doctors Dolsa y Llorach.

CRÒNICA GENERAL

A festa del Jochs Florals s' ha celebrat enguany ab lo lluiment y esplendor de sempre; ab aquest motiu la gran sala de contractes de la Llotja presentava un magnífich aspecte plena de gom á gom d' una numerosa y distingida concurrencia, composta en sa majoria d'elegantes y hermosísimas damas y senyoretas y de quant de notable conté nostra capital en art, en lletres y en capital, qu' habían acudit allí ansiosos de tributar l' homenatje degut al geni de la poesia, y d' assaborir las produccions capdals que l' estre de nostres primers poetes y escriptors debia haber produxit en aquesta justa tan noblement disputada. La decoració del saló encarregada als germans Vilanova, era senzilla y de bon gust; les columnas estaban adoradas ab ramatje y fullas de palmera y en diferents estandarts qu' entre elles onejavan s' hi veyan escrits ab lletres platejades los noms dels mestres en Gay-Saber. L' estrado destinat á las autoritats, comissions, al Consistori y als senyors adjunts s' había collocat

JASCINTO VERDAGUER, Pbre.

Fotografia de Joan Martí

en un costat del saló, y en lo centre del mateix y sota un magnífich dosser s' hi veyá l' trono destinat á la qu' había de ser Reyna de la festa y que 's destacaba magníficament d' un fondo de flors y ramatje. A diferencia dels anys anteriors los noms dels catalanistas morts en l' anyada qu' acaba de transcorrer no figuraban en las parets del saló; pero en cambi en la galeria del mateix, coberta ab un riquísim ropatje carmesí y or, s' hi veyá una lápida mixta tapada per una corona de semprevivas ab la següent inscripció: «Als catalanistas morts durant l' any 1880-81.»

A dos quarts de dues de la tarde passá á ocupar la presidencia la comitiva oficial en la que figuraban los massers de la Excm. Diputació y del Ajuntament, lo senyor Gobernador de la província don Felicià Herreros de Tejada, los diputats provincials senyors Arnau, Domingo y Roselló, los regidors de nostre Ajuntament senyors España, Bonastre, Surroca y Casamitjana, lo canonge de nostre Catedral senyor don Manel de Villaronga, per delegació de l' autoritat eclesiástica y los set Mantenedors del Consistori.

Oberta la sessió per lo senyor Gobernador pasá á llegir lo discurs presidencial del senyor Verdaguer, lo senyor don Jaume Collell, canonge de la Catedral de Vich y director del periódich catalanista *La Veu del Montserrat* qu' en la mateixa ciutat se publica. Aquest discurs magistralment escrit ab aquella prosa tan castissa del senyor Verdaguer fou interromput varias vegadas ab los més entusiastas picaments de mans. Es una magnífica apologia del regnat de don Jaume 'l Conquistador, en lo qual segons lo senyor Verdaguer comensá á donar probas d' existència la nostre poesia y per la que havian de ferse un nom ilustre varons insignes com Ausias-March, Ramon Lull, Sant Vicens Ferrer y Sant Ra-

mon de Penyafort dels quals feu lo senyor Verdaguer lo mes acabat elogi.

Lo senyor Oller, secretari del Consistori donà lectura de la memoria de les composicions presentadas al Certámen d' aquest any, manifestant encare que molt solemserament las qualitats qu' avaloravan á las premiadas y dolentse al mateix temps del poch èxit qu' havia tingut lo concurs d' enguany ja qu' havien deixat d' adjudicarse la gran majoria dels premis oferts no tant sols dels ordinaris, sinó que també dels extraordinaris. Feu també un elogi dels catalanistas senyors Morer, autor de l' Historia de Camprodón, Barba, mestre de Capella de Santa Maria del Mar y Bartrina llorejat en los Jochs Florals de 1876 tots ells morts en l' any qu' acaba de transcorrer. La lectura de aquesta memoria fou acullida ab grans aplausos y especialment los párrafos entusiastas que en ella s' dedicavan á la memoria del malaguanyat Bartrina, qual mort fou tan profundament sentida per tot lo jovent catalanista.

L' obertura dels plechs contenint los noms dels autors premiats donà lo següent resultat: Premi de la flor natural (pseudo acacia rosea): l' obtingué ab la poesia titolada la «Tallada» lo senyor don Artur Masriera que passà á ferne present á la senyora Comtesa de Bellloch. Dita senyora ben coneuguda entre l' aristocracia barcelonina per sa proverbial bellesa ostentava un elegant y riquísim vestit de faill negre brodat al realce ab flors de diferents colors, y lluia en son cap una preciosa mantellina de color *cremme*, que destacaban d' una manera notable sos naturals atractius. Acompanyada al trono presidencial per lo poeta premiat y ls mantenidors senyors Domenech y Matheu fou proclamada reina de la Festa, proclamació que en honor de la vritat fou complertament ociosa ja que tal titol l' hi havian ja donat espontàneamente desde l' fondo de son cor tots los qu' allí estaven reunits; tal fou la soberana magestat ab que l' agraciada dama sapigué muntar los grahons del trono que l' hi acabavan d' oferir.

De la poesia «La Tallada» ne donà lectura l' senyor Trias. Los accessits d' aquest premi se concediren al senyor Verdú per la poesia titolada «Cansoneta» llegida per lo senyor Blanch y al senyor Masriera per «Las comares de Ripoll. Lo senyor Montserrat obtingué un accessit á l' englantina d' or per sa poesia «A Montalegre» y l' anomenat senyor Masriera un altre á la Viola d' or y plata per «La Mort del Abat.» Lo premi de *La Renaixensa* s' otorgà á don Lluís B. Nadal, de Vich, per sa novelia «Questió de nom» y l' de la Excm. Diputació de Tarragona al senyor Montserrat per una «Imitació á Horaci» concedintse accésits á aquest premi als senyors Masriera, Planas y Feliu y Nadal. Lo senyor Matheu despedí á la concurrencia ab una magnífica poesia que fou sumament aplaudida y desseguit s' aixecà la sessió retirantse sumament satisfeta de la festa la numerosa y distingida concurrencia que hi havia assistit.

Los premis que en lo concurs d' enguany han deixat d' adjudicarse son, entre l' s ordinaris l' englantina y la viola y entre l' s extraordinaris lo del Ajuntament de Reus, lo medalló d' or al millor himne que cantés lo renaixement del esperit actual, lo premi del Ateneo Barcelonés, lo de l' Associació Catalanista d' excursions científicas, lo de l' Associació d' excursions catalana y l' de la Diputació provincial de Lleyda.

* * *

Pot oferir-se un resultat més desconsolador que l' qu' han donat los Jochs Florals d' aquest any? Es qu' ha comensat potser lo periodo de consumció per aquella institució tan respectable? Res te d' estrany que hi haja qui ho suposi de tal manera en vista del èxit desgraciadíssim del concurs d' enguany, que encare que s' podia preveure per endavant per haberse retret de la lluya gran número de poetas, no s' creya per ningú que s' arrivés al estat á que s' arribat. Y encare podríam consolarnos si entre las pocas composicions que l' Consistori ha trovat dignes de distingir-se, n' hi hagues alguna que per sus qualitats recomenables posés en evidencia un criteri altament rigorista en que s' haguessen inspirat los mantenidors pera la clasificació dels travalls presents. Pero desgraciadament estém tan lluny d' aixó que la mateixa memoria del Secretari senyor Oller, qu' es per altre part un conciensut traball literari, nos treu complertament de dutes per lo que respecta al merit que debém concedir á las compositions llorejades, de las quals no n' hi hagué cap, feta excepció de la novelia, qu' ho fos per majoria de vot. Y en aquest punt lo Consistori estigué sobradament descorstés ab los autors premiats, los quals ben segur qu' hauríen renunciat á las distincions que se l' s otorgaban si per endavant haguessen sapigut que sols les habian de mereixer al preu de fer saber á un públich numerosíssim las faltas y faltetas de que sos traballs adolestan; la memoria del Secretari, més que tal cosa, era un memorial d' agravis, era un dictámen fiscal en lo que ab especial fruïció se posavan de relleu totas las circumstancies agravants que poden pesar en l' ànimo d' un jutje á fi d' obtenir una condemna.

Res te d' estrany, donchs, que la majoria de la premsa de Barcelona, haje vingut aquests dias censurant du-ríssimamente la desgraciada gestió del Consistori, acumulant ab aquest motiu càrrechs, que en honor de la vritat no tots resultan fundats d' una manera deguda. Y tal ha sigut l' acalorament ab que s' controvertit sobre aquest assumpto que fins s' ha arrivat á atribuir mala fe en la manera de procedir dels mantenidors, de lo qual hem de protestar ab totas las nostres foras per lo molt coneguts que tenim á tots los que forman lo Consistori d' enguany; per obsessió que revelen los actes del mateix may nos permetrem dudar de sa honrada manera de procedir. Y pera si de festa ve á acabar de fer dificil la posició del Consistori la qüestió promoguda ab motiu dels targetons que cada any se solen cololar ab los noms dels catalanistas difunts, en un dels quals debia figurar enguany, lo nom d' en Bartrina, que fou lo més bon amich de tots los catalanistas, y de la qual no n' volém dir ni poch ni molt, perque n' s' agrada molt més emplear nostras foras en conseguir l' unió de voluntats desavingudas que no contribuir en en lo més mínim á enfondir divergencias per tots igualment lamentables.

* *

A pesar de totas las causas de disgust apuntadas no per això ha minvat l' esperit de germandó entre l' s catalanistas, així es que, com desde molts anys s' acostuma, un gran número d' ells s' reuniren aquest any en lo restaurant de Fransa á fi de celebrar lo dinar consuetudinari dels Jochs Florals y qu' aquest any se veje afavorit ab la presencia dels Mestres en Gay-Saber senyors Verdaguer y Collell. Entre l' s defectes més ó ménos numerosos que segurament son propis dels catalanistas tenen per altre part la virtut de ser altament accessibles als sentiments de concordia y simpatia y aixó fa que las qüestions que més acaloradamente los pugan dividir en un moment donat, s' olviden de la manera més fácil, y s' calmen també gens difícilment fins aquellas tempestas que més amenassadoras se presentaven. D' aixó n' obtinguem un ple convenciment en lo dinar de que venim parlant; lo fallo del Consistori había deixat molts descontents aquest any, encare que sempre los produceix en major ó menor escala, més aixó no fou obstacle per que allí hi vejessem catalanistas de tots los colors y procedencias, de totas la edats y de totas las categorias desde l' poeta vergonyant que tot just ha salutat los Il·lindars de la publicitat fins á la més enlaydada reputació ja per tothom reconeguda com á tal.

Sumament concorreguda estigué també la vetllada ab que l' Associació Catalanista obsequiá als poetas premiats en lo concurs d' enguany y que fou de lo més agradable que s' pot desitjar per espectacles d' aquesta mena; en ella s' donà lectura de casi totas las poesias premiadas en los últims Jochs Florals y d' altras, entre las que recordém una Cansó protectionista del senyor Ribot y Serra, un quadro del senyor Vilanova, «Raquel» del senyor Franquesa y una traducció del «Negrer» d' Enrich Heine, deguda al malaguanyat Bartrina. L' eminent poeta castellá senyor Zorrilla qu' havia assistit á la vetllada ocupant una de las cadiras de la presidencia, llegó com ell sol ne sap, sa magnífica poesia «Hoy hace treinta años que me ausenté de España» y altre titolada «A Carmen» que foren entusiastament aplaudidas.

Las senyoras eran obsequiadas al entrar en lo saló de Cent, ahont tingué lloc tan amena vetllada, ab un quadern de poesias degudas á tots los Mestres en Gay-Saber.

* *

Las qüestions económiques continuan sobre l' tapete; com si de per tot arreu haguessen de sortir adversaris á la mal anomenada llibertat de cambis, los industrials de Béjar, una de las ciutats més importants de Castella la nova, s' han declarat també contraris al establecimiento de la célebre base quinta, per medi d' una carta enviada á nostre país senyor Balaguer, en la que l' hi manifestan que s' posan decididament á son costat ab motiu de l' actitud adoptada per dit senyor en l' actual marejada libre-cambista.

Bo es que s' comense á fer entendre al govern que la causa del protectionisme es la causa d' Espanya entera y no exclusivament de Catalunya, com hi ha algú que té interés en ferho creurer, que potser així tal vegada s' decideixe á regular en lo fatal camí qu' ha emprès.

A Manresa deurà haberse celebrat també una manifestació protectionista ab iguals tendencias y aspiracions que la que tingué lloc últimament en nostre Teatre Principal.

*Pesarán aquestas manifestacions, que per més que s' diga no son aisladas, en l' ànim de nostres governants fent que s' decideixen d' una vegada á rompre ab lo perniciosa tutela dels exclusivismes d' escola? Qui sap! No podria ser que l' nombrament del general Prendergast, lo qual s' acaba de declarar francament protectionista, pera la Capitanía general de Catalunya, fos un síntoma favorable d' una nova actitud adoptada per lo Ministeri?

Pero per de prompte los libre-cambistas de Madrid no s' descuidan y continuant en son sistema de fer atmosfera en tots sentits y aprofitant totas las ocasions han acordat oferir la diputació á Corts en aquella circunscripció al més infatigable dels paladins del libre-cambi; al senyor don Gabriel Rodriguez.

* *

Catalunya acaba de perdre un de sos millors artistas; tal era don Francisco Sans, director del Museo Nacional, qual nom era tan justament apreciat per las qualitats gens comuns de que habia donat probas en totas sus obras. Sus darreras produccions ben segur que serán las que per encàrrec del Rector d' aquesta Universitat pintó pera que figuressen en la testera del saló de graus de la mateixa y que son: un retrato de tamany natural y cos enter de S. M. lo Rey, vestint lo manto de la insigne orde del Toisón d' or, y tres retratos en forma de medalló d' Anfos V, Carles I é Isabel II. Com la mort del senyor Sans fou repentina es probable que haja deixat sens acabar altres dos quadros que tenia també encarregats ab lo mateix destino.

Segons llegim en un periódich se tracta d' organizar, per un íntim amich del inolvidable artista una exposició de las seves obras existentes en Barcelona, pensament mol digne d' alabansa y que de realisar-se s' verificaria en lo saló de Cátedras del Ateneo Barcelonés.

De totes maneras LA ILUSTRACIÓ CATALANA s' proposa honrar dintre pochs números la memoria del que á mes de ser un pintor d' historia de primera forsa, era un dels més entusiastas fills de Catalunya y qu' ab tot y residir en Madrid desde molts anys, á diferencia de tants altres, no s' havia olvidat de la terra que l' veïnaix naixer.

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

MOSSEN JASCINTO VERDAGUER, PREBERE MESTRE EN GAY SABER

Se complau mol especialment LA ILUSTRACIÓ CATALANA en acompañar ab lo present número un retrato del privilegiat poeta mossen Jascinto Verdaguer, prebere, Mestre en Gay Saber y President que ha sigut dels Jochs Florals de Barcelona en lo corrent any.

Algunes notícies biogràfiques del mateix escritas per son amich particular y nostre mossen Jaume Collell, canonge de la catedral de Vich, podrán llegirse en altre dels pròxims números, puix per motius imprevistos no ha sigut possible ultimarlas pera lo de avuy.

ASPECTE DEL SALÓ DE LLOTJA DE BARCELONA EN LA CELEBRACIÓ DELS JOCHS FLORALS D' ENGUANY

Coneguda ja la magestat y grandios aspecte del saló de la Llotja de Barcelona, única part ab gran acert conservada del edifici del segle xiv, es evident que deu considerar-se á propòsit, com s' ha conceptuat repetidas vegadas, pera la celebració de la galana festa dels Jochs Florals.

En lo present any, que es lo 23 de sa restauració, l' es-tado fou colocat en la part lateral corresponent al passeig d' Isabel II; y sota l' gran velari carmesí, sostingut per las dauradas llansas imitació de las de la Etat Mitjana, descollava l' blassó del Consistori, tenint devall lo silló pera la Reyna de la festa y l' demés sills de preferència pera l' President y Mantenedors d' enguany.

La numerosa concurrencia d' adjunts y l' selecte aplech d' espectadors donavan agradable carácter y gananura á tan joyosa solemnitat, que discoregué ab aquell entusiasme y spontaneitat de sentiments que sempre l' ha distingida.

Difícil seria resumir aquí ab pocas paraules los por-menos de tan solemne acte, y no necessita encomis, conegut son autor, lo discurs del digne President mossen Jascinto Verdaguer, prebere, llegit per son coral amich lo doctor Jaume Collell, canonge de Vich; las poesias, llegidas unes per sos autors y altres en son nom, foren saludades també ab vivissims aplaudiments.

Adjudicat lo premi de la flor natural á D. Artur Masriera, aquest elegí Reyna de la festa á la M. Iltre. Señyora Comtesa de Bellloch, la qual fou saludada ab generals aplausos, y ab gran gentilesa, ocupant son sitial, distribuït l' s premis als poetas.

Son, per lo tant, los recorts deixats per dita sessió altres dels molts que té vinclada la memorada y felis restauració dels Jochs Florals.

Nostre grabat fou pres ab molt acert per nostre colaborador D. Antoni Casteluch, y distingintse alguns dels penons ab los noms dels Mestres en Gay Saber descolla en primer terme l' que porta l' nom del doctor D. Joaquim Rubió y Ors.

DON JOAN GOULA

Nascut als 29 de Mars de 1843 en Sant Feliu de Guixols en la província de Girona, comensá y acabá sos

estudis en Barcelona ab lo mestre compositor don Nicolau Manent, adquirint particularment una gran desresa com á mestre de piano.

En 1866 fou escripturat pera Palma de Mallorca, es-sent director d' aquell teatre líric fins á 1870; passá llavors á Moscou y seguí després una esplendorosa carrera artística, recorrent las primeras capitals d' Europa.

En 1875 sols després de quatre ensaigs, lográ que la soperba *Missa de Requiem*, de Verdi, fos oida per primera vegada en Barcelona y executada d' una manera magistral, revelació del geni que havia dirigit l' imponent massa de cantors y executants.

També l' execució de l' ópera *Aida* en lo teatre Principal en 1874, fou altre victòria de Goula, puig degué valdrers de músichs reunits casi al atzar y de heterogenea procedència, y creixent sa fama, lográ obtenir la direcció de l' orquestra de l' ópera italiana en Sant Petersburg.

Goula ha escrit també algunes composicions musicales, descollant la *Cantata* ab' ocasió de l' entrada del emperador de Russia á Sant Petersburg després de la guerra d' Orient; y ha sigut per tal motiu sempre major son renom y acreditada pericia.

Seguint sa brillant carrera y complerts molt satisfactoriament sos compromisos ab l' empresa del teatre Real de Madrid, se troba avuy Goula dirigint l' orquestra del Teatre Principal de Barcelona y los tributs d' admiració y aplaudiment no li son pas escassejats, pels que per tants anys han apreciat son indisputable mérit artístich.

ROBERT STAGNO

Stagno, nasqué á Palermo als 10 d' Octubre de 1840; y á disgust de sa familia, dedicada al comers, comensà los estudis de cant en 1859 ab Aldighieri.

Debutà en 1864 en lo teatre de Sant Carles, de Lisboa ab la célebre Borghi-Mamo, la Tat y lo barítono Squarcia, conseguint extraordinari èxit.

Cantá en Barcelona en 1866 ab gran acceptació, la que cresqué en 1868 y axis prosegúi recorrent diverses capitals d' Espanya.

Ha cantat després, sempre ab creixent entusiasme del públic y de la crítica musical, en Sant Petersburg, Moscou, Roma, Madrid, Venecia, en lo Cairo, Nàpols y moltes altres parts; y actualment es aplaudit per l' filarmónich públich de Barcelona en lo Teatre Principal.

ISLA DE PUERTO RICO

VISTA DE LA PLATJA DE LA CIUTAT DE MAYAGUEZ

Altre de las populoses y comercials ciutats de l' illa de Puerto Rico es la de Mayaguez, de quina platja reproduhim una vista en lo present número.

Per la designació dels objectes ab lo respectiu numerial, pot veurers lo destino de cada un dels edificis. En ells la simetria de las construccions modernas, se combina be ab l' espayós àmbit de son emplassament, necessari pera las atencions del comers y de l' industria, tan floreixent entre aquells habitants que tan be fraternisan ab nostres compatriotas, per lo qual LA ILUSTRACIÓ CATALANA aprofitant aquesta ocasió no pot ménos de trasmétrelni un amistós saludo.

VISTA GENERAL DEL INSTITUT FRENOPÁTICH
DELS SRS. DOLSA Y LLORACH, EN LAS CORTS DE SARRIÀ

Vejas l' explicació que respecte á nostre grabats' acompanya ab lo present número.

EDUARD TÁMARO.

CURIOSITATS ARQUEOLÒGICAS

DE LA ESGLESIA PARROQUIAL DE

SANTA MARÍA DE LA MAR
DE BARCELONA

I

LO PRIMITIU RETAULE MAJOR

Ho magnífich temple de Santa Maria de la Mar, com casi be tots los que datan del periodo que dominá en las arts lo gust ogival, poch conserva de la primitiva fesomia y armónich conjunt que presentaria en los segles XIV y XV. Una centuria de decadència en l' art ogiu, y dos subsegüents de dominació barroca, nos robaren las primorosas creacions dels arquitectes y artistas de la época més explendent de l' art, casi podriam dir consagrat per nostra santa religió. Santa Maria de la Mar, que guardava multiplicats objectes, que constituirian avuy l' encant del arqueólech, vegé desapareixe tots aquells, en los tres darrers segles esmentats. Mes una volta que no podem avuy, gosarnos ja en sa contemplació, no deixém, quan menys perdes del tot sa memoria. Per sort, á copia d' investigacions minuciosas habém pogut reunir datos fins ara desconeguts, sobre las més notables antiguitats que

han desaparescut de nostre temple. Debent reduhir lo més possible nostre trball, per exigirlo aixis lo curt espay que 'ns proporcionan las columnas d' un periódich de la indole de LA ILUSTRACIÓ CATALANA; nòs concretarem en lo present article, sens altras consideracions preliminars, á exposar lo que portém averiguat, sobre l' primer retaule major que tingué la església, de datos que 'ns han proporcionat los arxius de la Ilustre Obra e Insigne Comunitat del propi temple.

Encara que en cap document consta la època en que fou construït lo dit retaule, com tampoch cap descripció del mateix, per algunas referencias anotadas en los inventaris, se ve á deduir que existia poch després de termenada la fàbrica del temple y fins se pot aventurar sobre sa forma y disposició.

En un curiosíssim còdice, conservat en l' arxiu de la comunitat, vist ja d' en Villanueva, titolat *Concordia Lulli*, y conegit vulgarment per *Llibre de las llunias*, se trova continuat lo primer inventari de la església—any 1341—llegintse en lo mateix que tenia llavoras lo retaule vuit taules ó quadros pintats y daurats, (1) *quator paria* com diu l' Inventari, expressió important á nostre modo d' entendre, puix dona llum sobre la distribució d' aquells en l' altar, que seria de quatre á cada costat de la imatge de la Verge y aparellats los uns dessota dels altres.

Ocupava la partió central ó *tuba* del altar, la imatge obra de talla nomenada «imatge preciosa, de Maria sacratissima de la mar», en inventaris posteriors.—Inv. de 31 Mars de 1659—qual imatge tenia en los brassos la de son diví Fill. Un dato curiós, nos dona lo *Llibre de las llunias* ja esmentat, aproposit d' aquella imatge; y es lo de que ja en lo segle XVI acostumavan vestirla, encara que l' trajo consistia senzillament llavoras, en una clàmide ó mantell (2). En lo primer inventari del segle XVI registrat en los llibres de Deliberacions de la I. Obra—comensat en 1571 á 1 de Mars y termenat en 1573 á 28 de Febrer—lo nombre dels mantells de la Verge s'eleva á 25, y á 23 los del Jesu-set, parlantse amés d' altra prenda que s' havia afegit de nou al vestit de la Verge, consistent en un «deuantal, deuantera ó delantera», noms ab que indistintament se la nomena. Donariam aquí com á mostra la curiosa descripció d' algun dels mantells, sino 'ns proposessem publicar per enter lo esmentat inventari que creyém interessantissim pera la arqueologia religiosa; lo que no podem resistir á copiar es la descripció de las dugas diademas, la una comtal, que possechia la Verge, que 's podrà veure en la nota á que 's fa referencia. (3)

Altre dato interessant, se desprend dels inventaris y es que durant los segles XIV, XV y XVI lo sacrari, no estigué en l' altar major, segons costum, en aquells temps observada en los temples més principals y que s' ha perpetuat fins als nostres dies en las Seus de Tarragona y Girona; lo sacrari, tenia especial altar en la sacristia, essent, segons apar, la capella en que's donava la comunió, la situada al costat del portal del Born, ahont se venera Jesucrist en lo sepulcre.

En lo que's refereix als accessoris del altar en lo segle XIV se sab que tenia un frontal de plata (4); que las estovalles del mateix eran de seda (5) y que cremavan devant d' ell dugas llàntias de plata (6) habenthi encara un gran canalobre per seixanta ciris (7).

En lo segle XV se trova penjant altre gran canalobre de llautó, (8) davant l' altar. En lo segle XVI se fa menció

(1) Item *quator paria tabularum picturum et deauratum quae morantur in altari Beate Marie.* (Inv. cit.)

(2) Item *unum mantellum imaginis Beate Marie cum tafetano regali.* Item *unam clamidem sine mantellum ad servitium imaginis Beate Marie de taffeta listato lineis auris cum campo violato vel guilibido cum flocturis regalibus.* (Id.)

(3) Primo una diadema de argent daurada ab raigs feta á obs e per la imatge de nostra dona Sta. Maria mare de Deu la qual esta situada en lo mig del altar mayor en la qual diadema es la coronació de la verge Maria ab sis xerubins e ab deu steles e ab deu pedres de vidre de diverses colors ab vint y sinh perles menudes en les corones de lluxps e de nostra dona la qual diadema pesa de romana segons sta ab la plaxa del lauto á les spalles trenta tres liures e mitia sens la corda.—Item una corona esta junta ab dita diadema de argent daurada ab set pedres de diverses colors de vidre pesa ij marchs é mig marcha de Barchna donada per la malaltia de la emperatrís la qual corona esta ficada ab la diadema dessus dita e tot plegat ab la susdita diadema comdat en lò primer partit pesa pesat en romana trenta tres liures y mitia sens la corda.—Item una diadema de argent daurada ab xxiiij raigs ab sinh stoles es per lo Ihs pesa dues onses e dos argens.—Item una altre diadema de argent daurada per la dita imatge de nostra dona la qui serveix cotidianament ab dotse esteles e set xerubins se tenen en dita diadema e diverses pedres de vidre pesa nou marchs dues onses. (Inv. cit.)

(4) Item *quinque petias frontalis argenti valde pulcras.* (Inv. del s. XIV.)

(5) Item *quasdam tovallias sufientes altari Beate Marie et tres tovalliolis de sircico operatas veteras.* (Id.)

(6) Item *duas lampades argenti que sunt super altare Beate Marie.* (Id.)

(7) Item *unum candelabrum qui moratur in Altari Beate Marie cum rexaginta aguts ubi ponuntur candele cum signo regali.* (Id.)

(8) Item *un gran canalobre de lauto de dotze branques ab la imatge de nsa dona qui te lo Fis al bras ab un pinacle,* lo que sta penjant devant lo altar mayor e lo qual hi fou donat per en Joan urgelles en lany MCCCC. (Inv. del s. XVI.)

de dos canalobres ó *rollos grans*, paraula que correspon á la *rota llatina* y *roe francesa* ab que 's coneixian las coronas de lluminaria usadas en los principals temples d' Europa y de las que encara se'n conserva una á Aix-la-Chapelle que data de últims del segle XII (9).

En lo segle XVI se fa també menció d' uns «grahons de fust stan al altar maior pintats ab lòs improperis de la passió del hsuchrist de nou» y de «dinou capsetes de fust dauradas per tenir los llums al altar» (Primer inv. del s. XVI). La grahonada se cubria en certas festivitats ab un «tros de satí carmesí ab una cornisa de or y pell desobre» y ab sis «trossos de tripa vermella folrats de tela de diuerses colors» (Id.) També 's cubrian los grahons de pujar al altar (10).

Ab lo que portem dit, se pot ja representar lo primitiu altar de Santa María: tot ell de poca alsaria com convé á la disposició del temple; en lo mitj, la imatge de María ab lo seu fill en los brassos, soplujada dessota un elegant marquesína; á cada costat d' aquella, los dos parells de taules, representant segurament fets de la gloriosa vida de la Titular de la església, lluhint misticament l' or en los campers y en los nimbes dels sants y santas en aquellas representacions: penjant en mitj de la volta lo gran canalobre de llautó y las llàntias de plata; y destacantse tot en captivador conjunt, de la prehuada absida del temple, ab llurs alts pilants en semicercle, com sostinent airós dosser de pedra y ab sa triple corona de finestrals, per quals crestalls colorits, al filtrarse misteriosa la llum esterior, faria brillar ab tota sa pureza las inspiradas obres dels pintors de viñeries» dels segles XIV y XV.

Un dia, una revolució ocorreguda en lo camp de las bellas arts, no pacifica sino derrocadora com las revolucions políticas; demanà la desaparició d' aquell altar y en 31 del mes de Desembre de 1630 se posava la primera pedra d' un altre. Y al aixecarse aquella nova y presumptuosa obra, ab tota la ampulositat de la idea vuyda á que degué sa existencia—y conste que parlén tenint á la vista alguns documents originals relatius al mateix;—y al apareixre al ensembs d' ella, tants ridiculs empegamastes per tot lo temple, sobtada fugi, com en somni al desvaneixes, la primitiva poesia d' aquell, la que en va hi cerquem encara.

Lo segon altar, ja tampoch existeix; y no 'ns planeyriam de sa desaparició com habem fet ab lo primer, si al desmontarlo no s' hagués obehit ab designi d' alsarsne altre, que 's diu tan poch ab lo conjunt de la fàbrica com lo que vingué á sustituir, y que per desgracia encara subsisteix.

JOAQUIM OLIVÓ FORMENTÍ.

LO MAL CAVALLER

(CANT POPULAR ALEMANY)

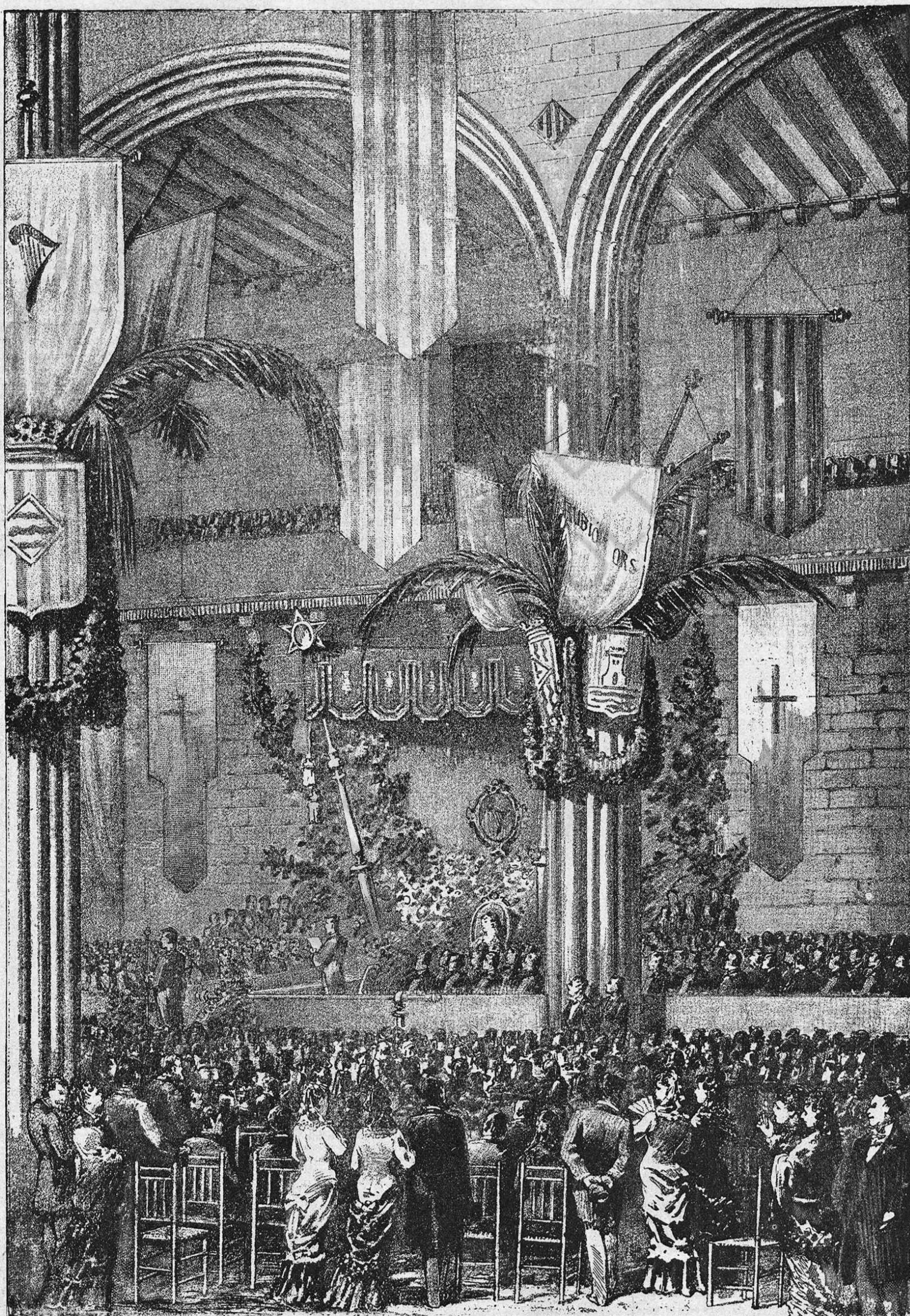
Darrera 'ls daus se'n' anaren
les terres del cavaller;
totes les rendes s' han fuses,
s' han acabat los diners:
ja no es la mort tan amarga
com la miseria per ell;
ja vol acabar la vida
com ha acabat los diners.

Munta á cavall y devalla
per l' alzinat del castell;
d' un espés rodol d' alzines
ja li ha sortit Lucifer:
—Lo comte, si tu m' aydavas
jo t' aydaria també:
jo t' tornaré la riquesa
si darmes vols ta muller;
si 'm davas la teua esposa
jo t' tornaria 'ls teus bens;
tindrás més or dins la caixa
que l' mateix Rey no n' hi té;
viurás una vida eterna,
may trist y sempre content!
Coratje, que encara es hora!
Coratje, bon cavaller!

La bona esposa s' alegra
quan veu sen marit que ve;
les noves qu' ell ha portades
l' alegran encara més:
—Mon marit, tanta fortuna

(9) Item dos canalobres ó rollos grans rodons de ferro los quals penjen en la sglesia e seruen en les festes anyals e vigilias de nra dona. Inv. del s. XVI.—À N.ª S.ª de Paris n' hi havia dos per 100 ciris quicun, à Reims un de ferro y aram per 96 candelas representant lo circuit fortificat de la ciutat; à la Catedral de Bayeux un de 18 peus de diàmetre.

(10) Item sis pesses de draps de peus fets per los scalons del replà del altar maior vermellos e grogs ab senyals de la parroquia stan à risch del vaser (fosser).—Item uns trossos de valut valutat carmesí ab unes garnitures deor y pell los quals serveixen per la grahonada major del altar. (Id.)

ASPECTE DEL SALÓ DE LA LLOTJA DE BARCELONA EN LA CELEBRACIÓ DELS JOCHS FLORALS D' ENGUANY

JOAN GOULA
Fotografia de Joan Martí

ROBERT STAGNO
Fotografia de Rafael Areñas

ILLA DE PUERTO RICO.—VISTA DE LA PLATJA DE LA CIUTAT DE MAYAQUEZ
1. Aduana. — 2. Tinglado pera descárregar. — 3. Cos de guardia. — 4. Consulat italiá y magatzem del senyor Tolosa. — 5. Pont en lo riu Faguas. —
6. Fonda española del senyor López.

d' hont l' heu treta? d' hont vos ve?—
De cap á peus lo mal comte
s' escarrufa quan la sent;
tan b' punt qu' ella se l' mira
ja está trist lo cavaller.
—Ay, dama! tanta fortuna
d' hont l' he treta ja us diré:
sortiu, sortiu de la cambra
ja qu' ha arribat lo bon temps.
No us plau passejar á l' ombra
del alzinari del castell?
Si ab mi venirhi voliau
jo n' estaria content:
cada dia en aquesta hora
s' hi aplegan esbarts d' auells;
tots cantan y tots reflan,
reflan á qui pot més;
tan dolsa fan la tonada
que l' alzinari sembla un cel!...

Pel camp pla, que tot verdeja,
passan marit y muller;
la dama seu á les anques
y va á sella l' cavaller.
Ran del camí hi ha una ermita
de la Regina del cel,
capella de Nostra Mare
la Mare Santa de Deu:
—Mon marit feume una gracia,
ben contenta n' estaré;
deixaume entrá á la capella
de la Regina del cel;
vull resá una *Ave-Maria*,
no més una y tornaré.

Devant l' altar s' agenolla
l' esposa del cavaller;
ja aixeca l's ulls á María,
ja posa l's brassos en creu;
la dama, de tan cansada,
ja s' condorm y no se n' tem:
del altar baixa la Verge,
s' en va á trobá l' cavaller;
com si fos la seva espresa
munta á cavall devora ell;
parteixen junts y s' allunyan
y troban á Llucifer.
Llucifer crida y bramula
y s' retors així que l's veu:
—Mal comte, tu m' enganyares!
¡Enrera, mal cavaller!
¡Jurares durme á ta espresa
y m' dus la Reyna del cel!
Contra ella jo no hi tinch forsa,
contra ella jo no hi puchi res,
que m' ha vensut ara y sempre,
que m' ha de vencer tots temps.
—Amàgat dins les tenebres,
fuig lluny d' aquí, Llucifer:
vesten d' aquí y no t' atures
fins en lo fons del infern!
La dama que tu esperavas
ab mi la vull á ne l' cel;
ella entrará en lo Sant Regne
de mon fill Deu vertader;
en lo cel viurá desde ara
per tots los sigles. Amen.

RAMON PICÓ Y CAMPAMAR.

INSTITUT FRENOPÁTICH DELS DRS. DOLSA Y LLORACH

MENTRES esperem, en nom de la humanitat, del progrés y del decoro de la patria, la creació de manicomis que ns posen al nivell dels païssos més avansats; mentre esperem, potser inútilment, que l' Estat ó la Província ocorren á aquesta necessitat, desgraciadament una de las més imperiosas de nostra civilitació per lo desarollo insòlit qu' en nostres temps ha alcansat la locura, fent que l's infelissos malalts de la rahó que procedents de las més infimas classes veyem discorrer per nostres carrers tingan lo seu nosocomi, ahont se l's assistesca caritatativament, com lo tenen los malalts de las demés dolencias, no podem menos que aplaudir de tot cor los esforços de dignes particulars, que, sens més apoyo que sos coneixements, ni altra garantía que la que s' experimenta en la pràctica del bé, se llenjan á una empresa verdaderamente grandiosa per aquests temps d' egoisme, qu' al mateix temps que cumpleix una necessitat important honra sobremanera á Barcelona.

No hi ha cap mena de dupte que la locura constitueix avuy dia una verdadera plaga per ser, diguemho aixis, la malaltia endémica de tots los païssos civilisats potser més ostensible en nostres temps, en que desfent-

nos de ridiculas supersticions hem reconegut la vessania en lo malalt qu' en èpocas anteriors hauria sigut sols un possehit dels esperits malignes.

Sian las que s' vulgan las causas á que degam atribuir lo desarollo de la locura en nostres dias, lo cert es que l's malalts abundan y qu' es de primera urgencia posar remey al mal per part de qui corresponga, puig que no es lògich, ni humà, ni serio, que en nostres dias, en que fins las malalties dels vegetals son objecte dels estudis més aprofondits, se descuide de la manera més llastimosa aquesta malaltia consumptiva de nostra perturbada societat.

Creya una eminencia extranjera, que no es precis que anomènem, qu' Espanya no s' diferencieva gran cosa de Turquia per lo que respecta als esforços practicats en nostra nació pera atendre á la curació y seguretat del infelís privat de rahó, tant eta lo descuydat qu' estava aquest ram en nostra patria á principis del sigle actual. Afortunadament, de llavors ensá bon xich havem adelantat, y molt especialment en Catalunya, ahont son numerosos y respectables los establements manicomichs ahont al mateix temps que s' procura la deguda seguretat pera l' pobre alienat s' evitan sos actes irresponsables y s' posan en pràctica las medicacions més indicadas, á fi de retornarlo á son estat primitiu d' integritat mental. Per aquest motiu, després de depolar que la iniciativa no haja partit d' aquell á qui per deber li correspon, aplaudim ab tota l' ànima l's esforços dels dignes directors que s' troban al frente dels assilos frenopàtichs de nostra província, puig compremem tots los sacrificis qu' han sigut necessaris pera la instalació d' un establement d' aquesta classe á l' altura en que s' troban, quan manca l' ajuda de tots y sobran las contrarietats de molts.

Cumplint, donchs, nostre desitj de donar á coneixe á nostres lectors algun de dits assilos, y pagant un tribut als facultatius que tan dignament lo dirigeixen, nos complahem en presentar en un de nostres grabats la vista general del Institut Frenopàtich, manicomí dirigit per los doctors Dolsa y Llorach, y situat en lo veïn poble de las Corts, escassament á una llegua de Barcelona.

La vista del grabat bastaria per sí sola pera donar una idea clara de las moltes condicions que reuneix; però ab l' objecte de que nostres lectors pugan millor apreciar l' estat d' avansament á que han arribat aquests establements en nostra patria aném á fer una petita descripció del manicomí aludit.

L' edifici, construït segons los avensos més moderns de la ciència, consta de baixos y un pis y mideix una extensió de 133 metres quadrats. En mitx de sa fatxada principal se trova la capella, que divideix l' establecimiento en dues parts iguals y simètricas separant á la vegada als albergats dels dos sexes.

Partint de dita capella trovem á sos costats dues portes que comunican respectivament ab un ample corredor, en lo que están situadas á dreta y esquerra las habitacions de tercera classe, disposadas en seccions de sis arcobas, pera contenir un número considerable de albergats. Al extrem de dit corredor, y dividint aquesta classe de las altras, hi ha una gran sala de lectura en lo departament d' homes, aixis com altra destinada á reunio ó visitas en lo departament de donas. Dita sala dona sortida á una galeria per la qual s' entra á las habitacions de segona classe, termenant en lo lavatori ó saló de perruqueria, extrems laterals de la fatxada principal. En la part posterior de la capella hi ha altre cos d' edifici que dona al manicomí la forma de T y en lo qual se trovan los menjadors de segona y tercera classe, la cuina y l' departament de banyos tots de mármol y montats segons los avensos de la ciència y del art.

Passant al pis principal, ja per dues escalas que s' trovan en los extrems del edifici ó per altres que donan á la part interior del mateix, se veu al mitx lo chor de l' iglesia, punt destinat pera oir missa las senyoras pensionistas, ab dues portas laterals que donan á una llarga galeria que comunica ab las habitacions de primera classe ó sia la de distingits, termenant ab las dels senyors Directors. Detrás de l' iglesia, y al igual que en la planta baixa, existeixen los menjadors de primera classe, una sala de joch ó café y la reposteria.

Lo manicomí poseix ademés sala de billar, farmacia, fotografia, etc., etc. y dos cossos d' edifici separats pera donar cabuda als agitats y cliniquesos.

Realisat ja lo que ns habiam proposat, no podem ménos de recomanar á las personas que tingan un alienat en sa familia, que visiten l' Institut Frenopàtich dels doctors Dolsa y Llorach en las Corts de Sarriá, puig la moderna y elegant construcció del edifici, la inmillorable distribució de sos dependencias, lo bon gust empleat en la construcció de sos jardins aixis com lo tracte excelent de sos Directors, los fará comprender que pera l's manicomis no hem arrivat debades á una època d' avansament y de progrés ja que las reixas, gabis y demés medis de punició d' altres temps, per fortuna ja passats, han desaparecut pera fer lloch al tracte més suau que la caritat exigeix.

Desde que l' boig reconegut com malalt ha sigut depositat en mans del metje y desde qu' aquest celós del ben estar del seu client ha sabut rodejarlo de totas aquellas comoditats tan útils al seu cos com necessàries á son esperit lo manicomí dels primers temps havia de caurer per la seva base mateixa no quedant de sa crudeltat y pahura mes qu' una recordansa històrica. Per aquesta rahó l' establecimiento que ns ocupa en res se diferencia de la quinta del poderós magnat, y si alguna cosa trista s' trova en ella, ben segur qu' es tan sols la malaltia dels que allí acudeixen en busca d' una curació pera sa dolencia. Aixó es lo qu' havia de succeir en lo sigle xix; y al consignarho sians permés manifestar la satisfacció que sentim de que haja sigut Catalunya la encarregada de realitzar tan humanitari acte y de què sian catalans los dignes facultatius que s' trovan al frente del establecimiento qu' ha motivat aquestas ratllas.

B. AMIGÓ

CONGRÉS CATALA DE JURISCONSULTS

(Continuació)

Lo Sr. Planas y Casals (D. Joseph), presa la paraula pera consumir lo tercer torn en contra, digué: que la proposició que s' discutia partia d' un concepte equivocat y aquest desví responia la marxa de la discussió, puig que en aquella s' deya, que pera Catalunya era necessària la conservació de son dret foral, y en son apoyo s' havien invocat la família y la propietat, las tradicions y la patria, com si s' estigués baix l' amenassa d' un poder extranjer, que tractés d' alterar nostre modo d' esser, quan sols se tracta d' un projecte de Còdich civil, que no significa, ni pot de cap manera significar la perduta de nostre dret. Que en dita proposició s' afirmava que la codificació que s' projectava era impossible, fundantse en que la legislació castellana y catalana partian de principis antitèctics, essent així, que era no sols necessària, sino possible sens que ella vingués á perturbar nostres institucions.

La codificació, en concepte del orador, es un progrés en la ciència del dret. Exposà las doctrinas que sobre aquesta materia sostinen las escoles filosòfica é històrica, las que partint d' ideas antitècticas respecte á un dels elements que contribueixen á la determinació del dret escrit, exageraren fins al punt, segons l' orador, de donar nocions equivocadas de la idea fundamental del dret; fent notar que del conflicte entre aquellas dues escoles, nasqué la que ocupant un terme mitjà, creu que ni l' legislador pot imposar á las nacions un còdich basat sols en los abstractes principis de la ciència; ni tampoc ha d' esser un mer eco de las costums, sino que deu influir en eixas y ser per ellas influït, resultant d' aquesta armonia una codificació compatible ab lo moment històrich en que s' fa y ab la ciència.

Partint d' aquesta base, anyadi que la codificació podia fersens produuir perturbacions de trascendència, recordant en corroboració que la actual llibertat de testar se deu á la llei que abolí l' antiga consuetud de la llegitima górica y lo que succeí ab l' usatge *Vidua* y altres institucions; de manera que la codificació, en son concepte, es sols qüestió de mètode, d' ordre y de sistema, fent per ella l' legislador una cosa anàloga á lo que fa l' colecció d' objectes antichs; y vegé altra prova de que la codificació no es contraria als principis científichs, en lo fet de trobar-se codificats, lo dret penal, mercantil, etc.

Fundá la necessitat de la codificació que s' projectava en la impossibilitat de continuar per més temps en l' actual *statu quo* legislatiu; y pera demostrar aquesta impossibilitat recorregué las legislacions forals de Castella, Catalunya, Aragó, Navarra, Mallorca y Viscaia, exposant los cossos jurídichs ó elements de dret que integran cada una de ditas legislacions, l' ordre de prelació que deu guardarse entre aquests diversos elements y al dret que com á supletori ha de acudirse, y d' eix exàmen deduhí la impossibilitat d' estudiar y coneixre degudament totes aquestas legislacions, y de que l' administració de justicia puga esser segura, per més esforços que l' encarregats d' administrarla fassen pera adquirir lo coneixement del dret de sa patria, impossibilitat que naix no sols de la multitut y diversitat dels indicats elements; sino de la discrepancia d' opinions que hi ha sobre interpretació, ordre de preferència y qual siga l' verdader dret supletori ó modo de resoldre las qüestions en los cassos no previstos en la legislació foral, de la manera com estan escritas algunes, de lo difícil de determinar lo vigent y no vigent, y fins de no esser possible, respecte d' alguna, consultar en las fonts originals en cas necessari. Y recordant los retalls que nostres institucions havien sufert y sufrian per las lleys de caràcter general que s' havien publicat, aixis com per las disposicions d' altres centres y per las sentencias del Tribunal Suprem de Justicia; en son concepte per la codificació projectada, no sols quedaría ate-

sa la necessitat que se sentia d' acabar ab la esmentada confusió, sinó que 's posaria l' dret foral á cubert d' últimes invasions.

Sostingué que Espanya havia tingut una tendència constant á la codificació baix la base de la unificació, y que eran manifestacions d' aquesta tendència l' Fúero-Juzgo, símbol de l' unitat del dret, que 's publicà en lo sigei v, abolint lo Códich d' Eurich, y l' Breviari d' Aniá, compilacions á que havia donat lloc lo dualisme de l' legislació produxit per l' invasió dels goths; y l' Fúero Real, resultat dels esforços fets per los Reys de Castella pera reconstituir l' unitat llegalitativa, rompuda á conseqüència de l' invasió dels àrabs y de la reconquesta. Anyadí que en Catalunya se veia també aquesta tendència á la unificació del dret, citant per exemple la institució de la llegítima, que essent avans diferent en cada comarca del antich Principat y sos anexos, y sols un privilegi de Barcelona la que actualment regeix; s' uniforma en aquest punt la llegalitació catalana, fent general la ley que sols era local, derogant tota ley escrita ó consuetud contraria, no obstant de que cada una de las indicades comarcas apreciava sa ley ó consuetud com nosaltres pugam apreciar nostre dret foral vigent.

Contestant á las rahons ó arguments adulits pera probar que la codificació era un ideal irrealsible, digué: que era de fàcil realisació si hi havia bona voluntat y esperiment de concordia; que no podia afirmarse d' una manera absoluta quin era lo principi dominant en las llegalitacions castellana ó catalana; que si alguna institució del dret català se inspirava ab lo principi de llibertat y sa respectiva del castellà ab lo de limitació, en cambi en altres institucions succechia lo contrari, com per exemple la que permet testar al fill de familiars, cosa que per dret català sols pot fer quan disposta de determinats bens, y la referent al testament del cego, pera lo qual basta, segons la ley de Castella, la presencia de cinch testimonis, mentres que segons nostre dret català es necessari l' notari y que firmen set testimonis; y que las diferencies entre una y altre de ditas llegalitacions no podian esser moltas, porque las dues estaven principalment basadas en lo dret romà. Analisà, ab eix motiu, la família, la propietat y las successions. De la primera digué que en lo matrimoni, que está regulat per la ley del any 1870, no hi veia diferencies essencials en sos efectes respecte á las personas, patria potestat, tutela y curatela; y que ab relació als bens, nostre dret foral sols tenia d' especial los heretaments y algunas diferencias accidentals en las dotes y ganancials, pero no tantas com s' havia volgut suposar. En quant als contractes en sa relació ab la propietat, se fixá en los censos, y distingint entre l' censal, lo reservatiu y l' enfitètic; observá que si l' primer era different del cens consignatiu castellà, apena s' usava ja actualment; que l' segon tenia son igual en la llegalitació castellana, y que l' últim estava tambe inclòs en aquesta, per més que son us hagi sigut y siga més general en Catalunya, diferenciantse sols del cens enfitètic de Castella pel major desarrollo que en lo nostre dret foral ha tingut aquesta institució, en lo referent á senyories y drets dels senyors, major desarollo que en certa manera es perjudicial, en termes de que en las Bases que la Comissió organisadora del Congrés tenia acordadas pera donar un dictamen se proposa reformar lo dret especial de Barcelona, que es about s' ha manifestat més dit desarollo, uniformantlo ab lo general de Catalunya. Observá ademés que l' us d' aquesta institució s' estava generalisant á Andalusia y la Manxa, no obstant d' esser comarcas regidas per la llegalitació castellana, per haver experimentat las immenses ventajitas que realment reporta. Y en quant á las successions, afirmá que hi havia molta igualtat entre las disposicions d' una y otra llegalitació, salvo lo referent á la llegítima, y algunas altres diferencies que senyalá, y detenintse, especialment en la successió dels bens dels impúbers va manifestar que en son concepte era injust lo que l' dret català ordenava sobre aquest punt, entre altres rahons, per lo postergada que queda la mare que té la desgracia de perdre á son fill, donantse la preferència, en la successió d' aquest, als parents de son difunt marit.

Ocupantse per últim del Real Decret de 2 de Febrer de 1880, manifestá que no estava conforme ab totes sus parts; que l' Códich de 1851, era compost d' institucions del Códich francès y dret castellà sens respectar pera res lo dret foral, Códich per lo tant intransigent, exclusivista é inadmissible, no poguent per més que 's digués en lo citat Real Decret partirse d' aquella base, com ho reconeixia lo mateix Ministre de Gracia y Justicia; que apesar d' aixó no hi havia motiu pera pendrer lo Congrés l' actitud de protesta que 's determinava per la proposició de fondo, ja perque lo repetit R. D. de 2 de Febrer proposa efectuar la codificació respectant las institucions forals y concedeix á aquestas l' importància que 's mereixen; ja perque no se sab encara quin criteri dominará en la Comissió que tindrà de redactar lo Códich; que aquesta no 's componia de 16 individuos amants exclusivistas del dret castellà

y de 6 advocats forals, com habia dit lo senyor Vallés y Ribot, perque era únicament la Secció 1.ª de las duas en que está dividida la Comissió general de Codificació, la que habia de dedicarse á la formació del Códich civil, segons lo disposat en dit R. D. y que dita Secció 1.ª se componia sols de 8 vocals, qual personal pera dit objecte s' ampliava ab los 6 advocats representants de las regions forals; y que en son concepte la linea de conducta que convenia seguirse pera salvar lo dret foral, era fer tot lo possible, dins del citat R. D. pera que nostras institucions sigan incluidas en lo Códich general, ab actitud de confiança y espera, ab la seguritat de que si l' Códich es contrari á las llegalitacions forals, tota la Nació lo combatirà y caurá en descrédit. (Grans y generals aplausos).

Rectificá lo senyor Vallés y Ribot insistint en sus apreciacions y fent notar, que si be la formació del Códich está á càrrec de la Secció 1.ª de la Comissió general de Codificació y que dita Secció, al igual que la segona, 's compon de 8 vocals, no obstant com en lo R. D. de 2 de Febrer lo Ministre 's reservá la facultat de reunir la Comissió en plé, ó siga las duas Seccions, sempre que ho crea convenient, en qual cas serà convocada per Real Ordre en la que s' expressarà lo punt ó punts que haurán d' esser objecte de discussió, que dava en peu son argument.

Demanada la paraula per lo doctor don Felip Vergés, Pbre., atés lo avansat de l' hora, se li reservá pera la pròxima, y s' aixecà la sessió. Eran tres quarts de set.

(Seguirà)

S. RIBOT

BELLAS ARTS

ALGUNS periódichs de la ciutat comtal anunciaren lo penúltim diumenge que s' exposarian duas obres de'n Pradilla en la botiga de ca 'n Parés. Bastá aquesta sola noticia perque tot lo demàt del propi dia y subsegüents se vegués invadida la petita galeria del carrer de'n Petritxol per una gentada ansiosa de contemplar las produccions del celebrat autor de *Juana la Loca*, conegut de nostre públich podriam ben dir per referencia, ja que tot just alguna apuntació del natural sense pretensió de cap mena, havia exposat en los estableciments de Barcelona. Tampoch aquesta vegada se tractaba de obras d' empenyo, pero com alguns las havien vist anteriorment, ja l' dia avans se deya de boca en boca, que devant de tals produccions ningú's recordava més que d' admirar sa prodigiosa execució.

No eran exagerats los encomis que 's feyan, puig lo diumenge comensá á creixer l' entusiasme y durá ments estiguieren exposadas las dues aquarelas. En efecte, desde que l' malhaurat Fortuny enviá *Il Contino* no recordém haber vist trallà á l' aygada com las dues obres que 'ns ocupan. A un dibuix correctíssim acompaña un colorit vigorós, net, una posa segura y que no te sembla en la manera de fer de tal ó qual personalitat artística. Nos ha sorprès perque estabam acostumats á veure tractar l' aygada d' una manera vaga é incomplerta, perque era raro trobar una aquarela en la que l' color respongués á la justa interpretació del natural fins al extrem que un amich nostre deya de tal gènero de pintura que era l' antitessis de la realitat bella, y no li faltaba rahó.

No tot tenen de ser alabansas. Habem dit que las dues aquarelas d' en Pradilla eran recomenables per la execució, y sentim que no s' hi accompanyi altre qualitat: l' objecte; puig no sabém comprender obra d' art completa sense un propòsit determinat, que la pintura, com las demés bellas arts, no ha de servir sols pera recreo dels intel·ligents sino que deu tenir un fi en la societat, convertintse l' artista en apòstol d' algun ideal noble, que deixi entreveure horitzonts d' una esperança que contribueix a embellir la prosa de la vida.

Las aquarelas que 'ns ocupan no passan d' esser dos estudis acabats en son gènero. Una d' elles, la de més empenyo, es un vell militar de primers del sigei xvi, de mitj cos, poch ménos de tamany natural, sentat y apoyantse en una espasa ó mandoble. Lo segon, més delicat d' execució, es una dama de la mateixa època ó un xich anterior, també sentada y amanyagant un gosset en sa falda.

Com se veu l' assumptu es tan lleuger que treta la execució en quedaria ben poca cosa. Mes aixó no ha obstat per que se 'n oferís un preu tan excepcional com lo de cinch mil pessetas de cada un cantitet que segons diuhen n' han promés.

Aquesta setmana s' ha donat á coneixer un nou artista, puig nova nos ha sigut la firma de E. Bruguera que porta un dels paisatges exposats.

Lo jove senyor Marqués ha confirmat una vegada més los prejudicis, que en distintas ocasions habém fet, de quant podém prométreys d' ell. Lo seu quadro ja no te la insecuritat del principiant; tot ell respira naturalitat, accentuant més y més una manera propia de interpretar la bellesa. Totas las part se corresponen perfectament entre si, cosa que nostres artistas tenen per cos-

tum no atendre com s' mereix. Lo dibuix es correcte, lo colorit sumament simpàtic, y fragments hi ha en lo primer terme que cautivan al espectador. Ho hem dit ja y ho repetim avuy: en Marqués serà un de nostres primers paisatjistes.

Lo quadro del senyor Bruguera nos ha de mereix condescendència per ser la primera obra que l' autor exposà al públich; per portar impresa en son conjunt la bona intenció del autor així com revelan los detalls sa falta de pràctica. Lo color en general va be, la perspectiva tal qual y los llunys son regularment entessos. Analisant lo quadro se troba desseguida una ma inexperta, que usa l' color d' un mateix tubo pera los batiments de sombra que uns arbres projectan en lo camí com pera 'ls tons oscurs dels mateixos arbres, ressentintse l' aigua, lo terreno, la vegetació, los fondos, etc., de posarhi ab excés un mateix color, á vegadas casi sense mescla.

Pero altrem diré que si l' quadro del senyor Bruguera no 's trobés al costat del delicat paisatje del senyor Marqués, podentse establir la comparació, sempre enutjosa, altre efecte produhiria. Es indubtable que ab laboriositat y estudi lo senyor Bruguera vencerà los insignificants defectes que lleugerament hem indicat.

E. C.

NOVAS

Nostre incansable paisà lo jove y distingit pintor don Ramon Padró, á qui no fa pas molt temps tinguerem lo gust de felicitar per haver guanyat per unanimitat lo primer premi en lo concurs pera la decoració y pintura del gran saló de la Diputació Provincial de Zamora, obra que segueix portant á felis terme en tots sos detalls ab gran admiració dels intel·ligents; acaba de donar nova y rellevant mostra de son geni artístich.

En lo concurs obert á Vilanova y Geltrú pera la erecció d' un monument conmemoratiu de l' inauguració del ferrocarril de Valls á Vilanova y Barcelona ha guanyat també nostre particular amich y colaborador artístich D. Ramon Padró lo primer premi per unanimitat de vots, y en conseqüència serà son projecte monumental aquell que á despesas de Vilanova s' erigirà allí en mitj de la gran plassa que voltarán edificis públichs y particulars moderns de la major importància.

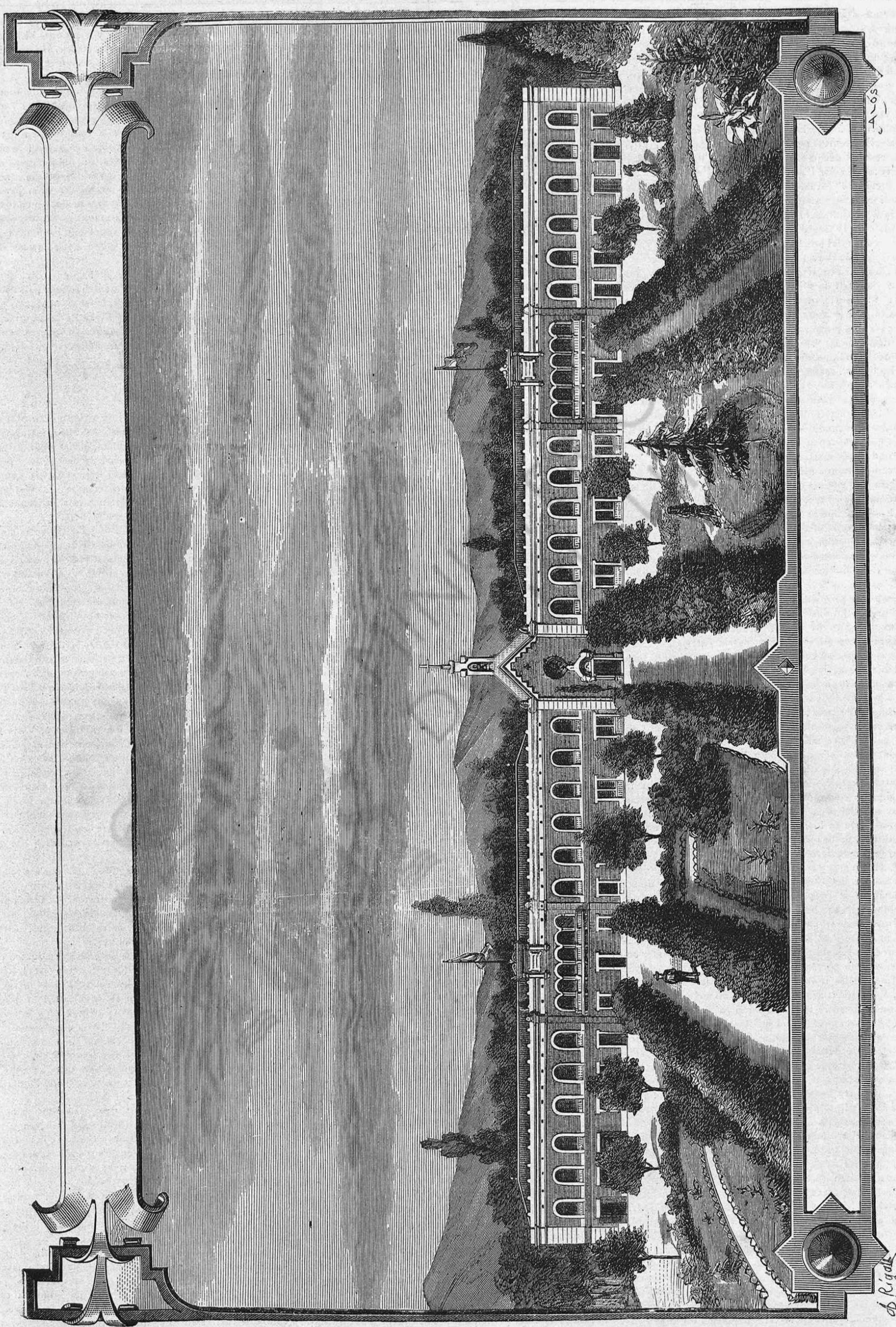
Dit projecte, sobri, d' estil uniforme y completament adequat á son peculiar objecte, té unitat de concepció y desembràs en las líneas principals dels dos cossos prismàtics que forman son nervi. Las quatre estàtuas sentades sobre 'ls aristons del primer cos, elevat sobre dos grans, representan á Barcelona, Vilanova, Valls y la Via Férrrea, personificada l' última per una matrona ab diadema d' estrelles, que empunya ab la mà dreta foc y llamps (símbol de la forsa y lleugeresa del vapor y del telégrafo) y ab la mà esquerra sosté una locomotora. Davall de ditas estàtuas destaca sobre fondo fosch los escuts de l' Habana, Matanzas, Centfuchs y Cárdenas, com á recort dels germans allí residents que han secundat y facilitat los medis pera la realisació de dita via-férrrea.

Las inscripcions en castellà, dedicadas per los vilanovins á son benemerit paisà D. Francisco Gumá y Ferran, iniciador de la repetida via-férrrea, y dedicadas á conmemorar las fetxes del comens de las obras, lo dia primer de Juliol de 1878, y de sa terminació, ocupan las caras principals del primer cos.

En lo segon, ó pedestal del coronament, quatre medallons circulars de tons brillants portan esculpits en marbre blanch, com totas las estàtuas, los bustos de D. Francisco Gumá, D. Víctor Balaguer, D. Pau Soler y Morell y D. Joan de Torrents è Higuero; y sobre d' aquest cos ó magnífich pedestal s' alsà majestuosa l' estàtua de Catalunya, simbolizada per una matrona ab corona de primpeça, l' escut dels quatre pals y en actitud de consignar indeleblement, per medi del estil, en un desenrotllat filacter, lo dia memorable de l' inauguració de la via.

Voltarà aquest monument una escullida reixa de ferro ab elegants bombas d' illuminació, y perenne testimoni d' un fet de tanta utilitat pera aquella comarca, ho serà de laudable gratitud envers los iniciadors y protectors, així com preuat títol de gloria primariament pera son autor, director y constructor, y de no menor encomi pera l' escultor D. Joan Roig y l' mestre d' obres D. Tiberi Sabater. La primera pedra d' aquest notable monument serà posada l' dia mateix de l' inauguració de la linea.

No content encara l' llorejat D. Ramon Padró després de tantas mostres de sa incomparable activitat y facundia artística; havéntseli encarregat, aprofitant sa permanència entre nosaltres, lo retrato del inmortel conceller D. Joan Fivaller, pera que figure en la galeria de catalans ilustres en lo Consistori Barceloní; sabem que ha pres á son càrrec dit retrato, y que no deixa pedra per moure pera sortir, com esperem que sortirà, ayrós en semblant empresa.

S'envia
números de mostra fora de Barcelona

VISTA GENERAL DEL INSTITUT FRENOPATICH DELS SEÑYORS DÓLSA Y LLORACH EN LAS CORTS DE SARRÍA
 Reservats els drets de reproducció artística y literaria
 ||| TIPOGRAFIA DE E. ULLASTRES. RONDA DE LA UNIVERSITAT, 96. |||

S'envia
números de mostra fora de Barcelona

Reservats los drets de reproducción artística y literaria

|||